jaarverslag 2007

Ecomare, Maritiem & Jutters Museum, Oudheidkamer

Ecomare, het Maritiem en Jutters Museum en de Oudheidkamer vormen samen de Stichting Texels Museum. Het doel van de stichting is een bijdrage te leveren aan de instandhouding en het herstel van natuur- en cultuurwaarden in het waddengebied en de Noordzee, met een accent op Texel. Ecomare legt hierbij de nadruk op de natuur van het gebied, terwijl Maritiem en Jutters Museum en Oudheidkamer zich richten op de cultuur.

Organisatie
Bij de hele stichting werkten in 2007 108 medewerkers, verdeeld over 55,4 fte. Bij het Maritiem en Jutters Museum werkten 18 betaalde medewerkers (9 fte) en een tiental vrijwilligers; bij de Oudheidkamer waren 17 vrijwilligers actief en 0,06 fte betaalde coördinatie. Ecomare had 84 medewerkers verdeeld over 46,4 fte. Vanaf 1 januari 2007 hanteert de stichting de CAO van de verzelfstandigde rijksmusea (VRM). Daarnaast is een personeelshandboek samengesteld over de wijze van werken en de onderlinge afspraken binnen de stichting.

Raad van Toezicht, Raad van Advies
In de complexe en professionele organisatie die de stichting is geworden werd het onmogelijk voor het bestuur om overal eindverantwoordelijk voor te zijn. In de dagelijkse praktijk opereerde het bestuur dan ook meer op afstand, als toezichthouder. Daarom werd in 2007 gekozen voor een statutenwijziging, waarbij de directie de bestuurlijke verantwoordelijkheid kreeg, terwijl het functioneren van directie en de algemene gang van zaken in de stichting werd gecontroleerd door een Raad van Toezicht. Daarnaast is ook een Raad van Advies ingesteld waarvan de leden, op basis van hun specifieke expertise, de stichting op strategisch, beleidsmatig en ander gebied kunnen adviseren.
Raad van Toezicht : Henk Wierenga (voorzitter), Jan Beijert, Wouter de Waal.
Raad van Advies : Henk Dessens, Henk Hilstra, Ineke Hin, Diederik Samsom.
Algemeen directeur stichting en directeur Ecomare : Just van den Broek.
Adjunct directeur Ecomare: Anton Hurkens.
Directeur Maritiem en Jutters Museum en Oudheidkamer : Esther Bánki.

Ecomare zee zeehond wadden

Ecomare, *55 jaar opvang,*
In 1952 werd de eerste huiler binnengebracht bij het Texels Museum, nu Ecomare. Niemand wist iets van opvang dus moest al doende uitgevonden worden hoe de jonge zeehonden moesten worden gevoed en groot gebracht. Met vallen en opstaan werd zo de eerste zeehondenopvang gestart; misschien wel de eerste ter wereld. In 2007 werd ter gelegenheid van de 55ste verjaardag van de zeehondenopvang in juli uitgeroepen tot zeehondenmaand en op 25 juli was het 'zeehondenknuffeldag'. Met meer dan 3000 bezoekers was dit een ongelofelijk druk bezocht evenement, waar kinderen met een zeehonden-knuffel gratis naar binnen konden en er allerlei activiteiten te doen waren. Johan Bos schreef voor dit jubileum van de zeehondenopvang het boek 'Zeehond en Waddenzee'. Hierin wordt verteld over de geschiedenis, het heden en de toekomst van de Waddenzee, de zeehonden, de wetenschap en de opvang. Vanaf 1952 tot vandaag zorgt de zeehondenopvang bij het grote publiek voor de bewustwording van het belang van een gezonde Waddenzee. De zeehond is de ambassadeur van de Waddenzee. Experts vreesden in juni 2007 voor de terugkeer van het dodelijke zeehondenvirus naar de populatie in de Waddenzee, omdat in Denemarken en Zweden een groot aantal dode zeehonden werd aangetroffen. Uit onderzoek bleek echter dat ze aan een andere ziekte overleden waren. We vingen dit jaar 21 gewone zeehonden en 18 grijze zeehonden op. Op basis van tellingen vanuit een vliegtuig schatte Wageningen Imares het aantal zeehonden in de Nederlandse Waddenzee op zo'n 2000 grijze zeehonden en 5400 gewone zeehonden.

Bruinvissen
In 2007 werden er 28 bruinvissen gevonden langs het strand. De meeste waren dood, maar twee ervan leefden en zijn vervoerd naar het Dolfinarium in Harderwijk om daar te herstellen. De intacte dode dieren zijn voor onderzoek naar het NIOZ of naar Naturalis gebracht. Al met al waren het er gelukkig een stuk minder dan de 47 van 2006.

Vogels
Ecomare ving dit jaar bijna 300 vogels (57 verschillende soorten) op, waaronder 40 olie slachtoffers. De goede samenwerking tussen de kustasielen in Nederland leidde tot het opstellen van de statuten van de Stichting Olievogelopvang Nederland. Deze stichting werkt samen met het ministerie van V&W aan het draaiboek voor vogelopvang bij olierampen en gaat trainingen organiseren.

Bezoekers
Dit jaar steeg het aantal bezoekers naar ruim 312.000 mensen. Meer dan de helft van hen bezocht ook de expositie over het nationaal park Duinen van Texel. 15.000 scholieren bezochten Ecomare in schoolverband. De website www.ecomare.nl kreeg bijna 133.000 bezoekers. Ook het restaurant en de winkel werden beter bezocht dan vorig jaar en de omzet per bezoeker steeg van €1,61 naar €1,70 in het restaurant en van €1,34 naar €1,37 in de winkel. Vooral de verkoop van Texelse lunches en die van pluche dieren stegen. Voor de jongste bezoekertjes is in het restaurant een speciaal hoekje gemaakt rond Joupy de zeehond.
In 2007 steeg het aantal donateurs tot boven de 8000. Voor hen organiseerden we een vriendendag, ze ontvingen 'Ecomare bericht' en op verzoek ook de maandelijkse email nieuwsbrief. Voor de promotie van Ecomare werden advertenties, stoppers, posters, folders, persberichten, lezersacties en artikelen ingezet. Landelijk kwam Ecomare 22 keer op televisie, 44 keer in de krant, 17 keer op de radio en 62 keer in overige gedrukte media. Ook organiseerden we 38 lezersacties met oa. de NS, AVRO, ASN en de Hotelbon.

Excursies
In totaal gingen zo'n 25.000 mensen via Ecomare mee op excursie de natuur in. Zeker in de voorjaarsvakantie was de belangstelling overweldigend. De excursies werden verzorgd door Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, IVN, Waddenvereniging en door Ecomare zelf. Vooral het wad, de Slufter, het strand en de nacht waren erg in trek.

Scholieren
Samen met de waddencentra op Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog startte Ecomare met de bouw van de waddenzeeschool.nl. Het doel van deze school is om zoveel mogelijk scholieren in Nederland in aanraking te brengen met het waddengebied, zowel op school als op het wad. Gestart wordt met een lesprogramma voor de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. Daarna wordt de waddenzeeschool.nl uitgebouwd met programma's voor alle leerlingen van 4-18 jaar, pabo's en lerarenopleidingen. Als de site in 2008 online gaat is de school pas echt 'open'. Het speciale natuurprogramma voor allochtone groepen liep ook dit jaar. Samen met Naturalis werden speciale weblessen gegeven waarbij scholieren live in de klas in gesprek gaan met de conservator of dierverzorger bij Ecomare.
Dit jaar deden al 80 basisscholen mee aan het project 'vogeltrackers', waarbij leerlingen het leefgebied van een trekvogel bezochten en zich verdiepten in de lange reis van een trekvogel en het onderzoek ernaar.

Tentoonstellingen
Vanwege de brand eind 2006 werd dit jaar een deel van de tentoonstelling over het eiland Texel vernieuwd. Brandganzen, fakkelgras, vuurzwam, zeevonk en rode heidelucifer waren te zien op de tijdelijke tentoonstelling die gemaakt werd in het kader van de brand. Vervolgens werd de expositie over de toekomst van Texel vernieuwd met oa. een bezoekersenquête, een 'hot or not' wand over huidige omstreden planten en dieren op het eiland en een mobiele expositie van het ministerie van LNV. Ter ere van het vijfjarig bestaan van het nationaal park werd een zuilengalerij met 5 Texelse VIP's ('very important plants or animals') onthuld. Ook kwam Ecomare in het bezit van 99 schilderijen van Rob van Assen van alle walvisachtigen ter wereld. Deze schilderijen worden in wisselende samenstelling opgehangen.

Evenementen
De Week van de Zee is sinds 2002 een jaarlijks terugkerend evenement van stichting De Noordzee, Kustvereniging, Duinbehoud en Ecomare. Dit jaar lag de organisatie bij Ecomare, met als thema trekvogels en zwerfvuil. Tijdens de week werd een symposium over trekvogels gehouden bij Ecomare, met bijdragen van onderzoekers van het NIOZ, Wageningen Imares, SOVON en bureau Waardenburg.
De opening was op het Texelse strand bij Paal 17 met twee voertuigen van de mariniers. Voor alle deelnemers langs kust, van Zeeuws Vlaanderen tot Schiermonnikoog, waren materialen beschikbaar zoals vlaggen, trekvogelspel en –krant, Noordzee kwartet en een veldwerkboekje. In de winter werden er 4 winterlezingen gehouden door wetenschappers van NIOZ en Wageningen Imares over oceaanstromingen, het getij, bruinvissenonderzoek en de popularisering van onderzoek.

Digitale voorlichting
In 2007 werd voor de laatste maal een nieuwe fysieke versie van de Vleet uitgebracht, de digitale encyclopedie over wadden en Noordzee. Vanaf 2008 zal De Vleet continu worden geactualiseerd en is alleen nog beschikbaar via het internet. De vraagbaken, informatiepunten voor bezoekers in Ecomare, werden geheel vernieuwd. Op zoek naar concrete toepassingen van pda-technologie voor toerisme en onderwijs ontwikkelde Ecomare vier nieuwe gps-natuurwandelingen in het nationaal park en verhuurt nu deze 'digitale boswachters'.

Maritiem & Jutters Museum
tranen, stinkebonken en VOC

Bezoekers
In 2007 werd het Maritiem en Jutters Museum bezocht door 64.000 mensen, een stijging ten opzichte van de 59.000 in 2006. Vanaf begin mei t/m eind september vonden er op dinsdagen, woensdagen, donderdagen, vrijdagen en zaterdagen weer verschillende activiteiten en demonstraties op het (buiten)terrein van het Maritiem & Jutters Museum plaats: touwslaan, scheepje-in-fles, schiemannen (touwwerk), visroken, nettenboeten, het bouwen van modelschepen uit de 17de eeuw en smeden. Tevens werden door vrijwilligers de vissershuisjes bemand. Het educatieaanbod van het museum is de afgelopen jaren verder uitgebreid. Het is mogelijk om niet alleen een jutterverhaal of een rondleiding op Fort de Schans te boeken, maar ook een VOC verhaal, ondersteund door de maquette of een gecombineerd bezoek aan museum en Fort de Schans. Vijfhonderd mensen bezochten zo Fort de Schans. Het groepsbezoek van scholen was ongeveer hetzelfde als in 2006. Dit jaar maakten 4.982 volwassenen en 1.734 kinderen gebruik van de bij Ecomare verstrekte kortingsbon.

De Gouden Driehoek
Het project De Gouden Driehoek is een ambitieus plan van het Maritiem & Jutters Museum en de gemeente Texel. De eerste fase van dit plan betreft de huisvesting voor de maquette van De Rede van Texel in een nieuw te bouwen pand met nationale allure, op het terrein van het museum. Dit pand zal tevens de nieuwe entree van het museum worden. Het gebouw zal ruimte gaan bieden aan verschillende exposities en attracties. De onderwaterarcheologie zal hierin een bijzondere plaats innemen. Vervolgens wordt het cultuurhistorische gebied aangepakt, dat nauw verwant is met het verleden van Texel en de Reede van Texel. Dit gebied, de gouden driehoek, wordt begrensd door De Hoge Berg, fort de Schans en het Maritiem & Jutters Museum. Centraal in dit gebied ligt het landhuis Brakestein en de Wezenputten.

In januari 2007 is er een Commissie van Aanbeveling gestart onder voorzitterschap van CdK Harry Borghouts. Het idee is deze commissie in te zetten rond de sponsorwerving. Andere leden van de commissie zijn: Gerrit Dral (directeur Grontmij), Willem Bijleveld (directeur Nederlands Scheepvaartmuseum), Cees van Duyvendijk (Vice Admiraal bd), Jaap Bruijn (emiritus hoogleraar zeegeschiedenis Leiden), Carolien Evenhuis (directeur communicatiebureau Mind the Gap), Joke Geldorp (burgemeester van Texel), Fred Busker (oud-voorzitter van de Vereniging Nederlandse Scheepsbouw Industrie), Bob Verburg (Voorzitter Samenwerkingsverband Noordwest 8). Jacob Prins is aangesteld als secretaris.

Eigendomsoverdracht VOC-maquette
In 2007 zijn er gesprekken gevoerd met de eigenaar van de maquette: de Stichting VOC Fonds. De besprekingen hebben tot doel de maquette in eigendom over te dragen aan het eiland Texel.

Ontwerp
Mecanoo architecten uit Delft is gevraagd het definitieve schetsontwerp te maken. Om dit voortraject van de nieuwbouw zo goed mogelijk met de lokale gemeenschap (Oudschild) te doorlopen zijn in 2007 twee bijeenkomsten met een vertegenwoordiging van het dorp, gemeente en museum georganiseerd n.a.v. het eerste schetsontwerp. De uitkomsten hiervan zijn verwerkt in het voorlopige ontwerp.

Tentoonstellingen
'80 jaar Texel-album van Verkade'
In 2007 was het tachtig jaar geleden dat het beroemde Verkade-album over Texel uitkwam. De koek- en snoepwarenfabriek Verkade lanceerde begin vorige eeuw een zeer succesvolle reclameactie. De populaire natuurkenner Dr. Jac.P. Thijsse schreef de tekst voor een plakboek dat de consument voor een luttel bedrag kon aanschaffen.
De fraaie, door kunstenaars geschilderde illustraties waren verpakt bij de Verkadekoekjes- en beschuiten. Door deze plaatjes te verzamelen, kon je het album compleet maken. Dit werd een ware rage en de omzet van Verkade verdubbelde. In deze serie verscheen in 1927 de aflevering 'Texel'. Thijsse was bijzonder enthousiast over de unieke natuur van dit Waddeneiland waar hij als onderwijzer had gewerkt. Het Verkadealbum was voor veel Nederlanders de eerste kennismaking met Texel en bleek een impuls voor het toerisme naar het eiland. Op de expositie waren 35 originele aquarellen en tekeningen te zien. De kunstwerken werden tentoongesteld in een in 2006 geopend vissershuisje op het museumterrein, dat is ingericht zoals dat in Oudeschild rond 1930 gebruikelijk was.

'Varen voor Texel'
De reeds bestaande TESO tentoonstelling werd voor het 100-jarig jubileum volledig vernieuwd. Er draaide o.a. een film over het wel en wee van de TESO in Oudeschild, waar veel oud-medewerkers en (voormalig) Oudeschilders een rol in spelen. Op het terrein werd een replica van het TESO kaarthokje geplaatst, dat door een aannemer uit Oudeschild voor de feestweek werd vervaardigd.

'Voor traan, vet en stinkebonken; walvisvangers van Texel'
Een tentoonstelling over de relatie van Texel of Texelaars met walvissen en de walvisvaart. Van vroeger tot nu, van levende tot dode walvissen, van kunst tot stinkebonken. Deze tentoonstelling bestond uit een selectie van de bijzondere walvissen- en walvisvaartcollectie van Adrie en Ineke Vonk uit Oudeschild, opgebouwd in ruim twintig jaar verzamelen en reizen.

Michiel de Ruyter
In het kader van het Michiel de Ruyterjaar maakte het Maritiem & Jutters Museum een wandel- en fietstocht in en rondom Oudeschild, "sporen van de Ruyter", met een bijbehorende tentoonstelling. Michiel de Ruyter was vaak op Texel. Zijn schepen lagen soms wekenlang op de Texelse Rede. Het oudste hotel/logement van Texel, sinds 1666, is het hotel de Zeven Provinciën. Hier verbleef Michiel de Ruyter. Ook bezochten hij en zijn manschappen regelmatig het Zeemanskerkje en schonk hij dit kerkje een kroonluchter die er nog steeds te bewonderen is.

Promotie
In de ontvangsthal van de passantenhaven in Oudeschild huurde het museum advertentieruimte op de daar opgestelde banners. Bij de Waddenhaven werd een informatiebord geplaatst over het Maritiem & Jutters Museum. Betaalde vermeldingen verschenen o.a. in de Kidsgids, het Schoolreismagazine, Werkweek en de Museumgids voor de Kop van Noord-Holland. Op Texel werd o.a. geadverteerd in Texeltourist, Tourist TV, in de mappen van de grote vakantie-parken en op een plattegrond van Texel.

De Traanroeier
Sinds 2001 is de molen de Traanroeier door de gemeente Texel aangewezen als locatie voor huwelijken en partnerschappen. In 2007 werden tien huwelijken afgesloten.
Op zaterdag 12 mei was de Traanroeier in het kader van Landelijke Molendag gratis toegankelijk van 10.00 tot 16.00 uur. Daarnaast was de molen op Open Monumenten-dag gratis te bezichtigen.

Oudheidkamer sinds 1599

De Oudheidkamer is het kleinste museum dat de Stichting Texels Museum beheert, is gevestigd in een van de oudste huizen van het eiland, in het centrum van Den Burg.
De Oudheidkamer verzamelt en toont objecten die afkomstig zijn van Texelse families. De collectie wordt op de benedenverdieping gepresenteerd door middel van in Oud-Hollandse stijl ingerichte kamers. Het suggereert een huis zoals dat eind negentiende begin twintigste eeuw werd bewoond door een Texelse familie. Op de zolderverdieping worden de tijdelijke exposities getoond. De besloten tuin van de Oudheidkamer is de kleinste openbare kruidentuin van Nederland. De publiekstaken worden uitgevoerd door vrijwilligers. Het museum was in 2007 geopend van 1 april t/m 31 oktober en tijdens de kerstvakantie.

Bezoekers
Het aantal bezoekers in 2007 bedroeg 4.200. Dit was een behoorlijke daling ten opzichte van de 5.600 bezoekers in 2006; Dit is vooral het gevolg van het verdwijnen van de Rabokaart en de combikaart waarmee de verschillende musea op Texel goedkoop bezocht konden worden.
De Oudheidkamer is aangewezen als trouwlocatie; er werden in 2007 4 huwelijken gesloten.

Tentoonstellingen
"Aan mijn Waarde, Lieve man"
Deze tentoonstelling is opgezet rond de correspondentie van de Texelse Aagje Luijtsen. Zij leefde omstreeks 1780 en was getrouwd met Harmanus Kikkert die als stuurman voor de Verenigde Oost-Indische Compagnie voer. Deze briefwisseling werd als oorlogsbuit in het Engelse Public Record Office ondergebracht en daar door VOC-historicus Perry Moree gevonden. De tentoonstelling geeft een prachtig beeld van het leven van een jonge vrouw op het achttiende-eeuwse Texel. Aan de hand van Aagjes brieven en op basis van gegevens over haar leven werd een wandelroute uitgestippeld. Uitgeverij Het Open Boek gaf in 2003 het boek 'Kikkertje lief De brieven van Aagje Luijtsen' uit.

"Sporen van de Ruyter"
In het kader van het de Ruyter jaar werd ook in de Oudheidkamer een kleine tentoonstelling opgezet.

Kruidentuin
De kruidentuin van het museum is de kleinste openbare kruidentuin van Nederland. In de sfeervolle beslotenheid komt men helemaal tot rust. Over de planten in de tuin is in 2007 een boekje gemaakt.

Monumentendag
Ook in 2007 deed de Oudheidkamer mee aan Open Monumentendag met een speciaal programma.
De Oudheidkamer en de tuin waren gratis toegankelijk.
De gehele dag waren er medewerkers aanwezig in het huis en in de tuin om vragen te beantwoorden en rond te leiden.
Ruim driehonderdvijftig bezoekers bezochten die dag het museum.

Ecomare Maritiem & Jutters Museum Oudheidkamer